

POSTANOWIENIE

Dnia 12 września 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wojciech Katner (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marta Romańska

SSN Karol Weitz

w sprawie z powództwa S. P.

przeciwko V. sp. z o.o. w K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 12 września 2019 r.,

zażalenia strony pozwanej na postanowienie Sądu Okręgowego w O.

z dnia 23 sierpnia 2018 r., sygn. akt VI Ga (...),

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 23 sierpnia 2018 r. Sąd Okręgowy w O. odrzucił apelację pozwanego i powoda wzajemnego V. sp. z o.o. w K. od wyroku Sądu Rejonowego w O. z dnia 19 grudnia 2017 r. Odrzucenie apelacji nastąpiło na podstawie art. 370 k.p.c. i wynikało z nieuiszczenia opłaty od apelacji, mimo wezwań do dokonania tej opłaty i odrzucenia zażaleń składanych w tej sprawie.

Sąd Okręgowy ustalił, że postanowieniem z dnia 3 lipca 2018 r. Sąd Okręgowy odrzucił zażalenie skarżącego, będącego jednocześnie apelującym w niniejszej sprawie w kwestii zażalenia na postanowienie z dnia 13 czerwca 2018 r. w przedmiocie odrzucenia zażalenia na postanowienie Sądu Okręgowego oddalającego wniosek o zwolnienie od kosztów, które było wydane w toku kontroli

Sądu drugiej instancji nad czynnościami Sądu pierwszoinstancyjnego. Ze względu na nieuiszczenie opłaty do której został pozwany wezwany należało apelację odrzucić.

Pozwany wniósł zażalenie od powołanego postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 23 sierpnia 2018 r., zarzucając temu Sądowi naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 373 k.p.c., polegające na błędnym uznaniu, że kontrola czynności Sądu pierwszej instancji obejmuje prawidłowość zwolnienia strony wnoszącej apelację od kosztów sądowych; art. 110 u.k.s.c., polegające na cofnięciu zwolnienia pozwanego od kosztów sądowych w postaci opłaty od apelacji, wobec uznania zwolnienia jako niezasadnego w stopniu oczywistym; art. 110 u.k.s.c. w związku z art. 394 § 1 pkt 2 i art. 370 k.p.c. przez błędne uznanie zażalenia za niedopuszczalne; art. 394 § 1 pkt 9 k.p.c. przez uznanie zażalenia strony pozwanej za niedopuszczalne; art. 367 § 3 w związku z art. 397 § 2 i art. 47 § 1 k.p.c. przez uznanie postanowienia z dnia 21 maja 2018 r. za postanowienie Sądu drugiej instancji, które winno być wydane w składzie trzech sędziów zawodowych; art. 102 k.p.c. przez jego niezastosowanie.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego, a ponadto, na podstawie art. 380 w związku z art. 394¹ § 2 i art. 394²¹ k.p.c. (nie ma takiego przepisu, chodzi prawdopodobnie o art. 398²¹ k.p.c.) o rozpoznanie niezaskarżalnych postanowień Sądu Okręgowego w O. z dnia 21 maja 2018 r. oraz z dnia 13 czerwca 2018 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wobec szczupłości uzasadnienia zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego należy uporządkować ustalenia dokonane w sprawie. Najpierw więc Sąd Rejonowy w O. wydał dnia 19 grudnia 2017 r. wyrok, którym uwzględnił powództwo S. P. o zapłatę przeciwko pozwanej Spółce V. Od tego wyroku pozwana wniosła apelację i wniosła o zwolnienie od kosztów sądowych. Sąd Rejonowy w O. postanowieniem z dnia 19 kwietnia 2018 r. zwolnił stronę pozwaną od uiszczenia tych kosztów. Postanowieniem z dnia 21 maja 2018 r. Sąd Okręgowy w O. zmienił powołane postanowienie i oddalił wniosek o zwolnienie pozwanej z kosztów oraz wezwał ją do uiszczenia opłaty od apelacji pod rygorem jej

odrzućenia. Na to postanowienie zostało wniesione przez pozwaną zażalenie, które postanowieniem Sądu Okręgowego z dnia 13 czerwca 2018 r. zostało odrzucone na podstawie art. 370 w związku z art. 397 k.c. jako niedopuszczalne. Kolejnym postanowieniem z dnia 3 lipca 2018 Sąd Okręgowy odrzucił zażalenie pozwanej skarżącej postanowienie tego Sądu z dnia 13 czerwca 2018 r. jako niedopuszczalne. Ze względu na nieuiszczenie opłaty od apelacji Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 23 sierpnia 2018 r., zaskarżonym w rozpoznawanej teraz sprawie odrzucił apelację. Zażalenie pozwanej na to postanowienie zostało złożone wraz z wnioskiem o zwolnienie pozwanej od opłaty od zażalenia, który został oddalony postanowieniem Sądu Okręgowego z dnia 5 marca 2019 r., a zażalenie na to postanowienie odrzucone jako niedopuszczalne postanowieniem tego Sądu z dnia 8 kwietnia 2019 r.

W postanowieniu z dnia 19 sierpnia 2009 r. w sprawie III CZ 30/09 (OSNC 2010, nr 3, poz. 45) Sąd Najwyższy wyraził zapatrywanie, że postępowanie sądu drugiej instancji prowadzone na podstawie art. 373 k.p.c. nie obejmuje kontroli wydanego w postępowaniu międzyinstancyjnym postanowienia o zwolnieniu strony skarżącej od kosztów sądowych. Weryfikacja udzielonego zwolnienia od kosztów sądowych nie może polegać na odmiennej ocenie okoliczności sprawy, jeżeli nie nastąpiła zmiana okoliczności w których to zwolnienie zostało udzielone. Również z art. 110 u.k.s.c. wynika, że dopóki nie dojdzie do cofnięcia zwolnienia od kosztów sądowych, dopóty strona z tego zwolnienia może korzystać. Zastosowanie tego przepisu nie następuje na podstawie odmiennej oceny tych samych okoliczności, które zdecydowały o zwolnieniu, tylko z oceny okoliczności, które ujawniły się lub powstały po przyznaniu zwolnienia. Jak podniósł Sąd Najwyższy za wyłączeniem wydanych w toku postępowania międzyinstancyjnego postanowień o zwolnieniu strony od kosztów sądowych spod kontroli sądu drugiej instancji, przeprowadzanej na podstawie art. 373 k.p.c. przemawia także cel tej kontroli, która winna zostać ukierunkowana głównie na sprawdzenie dopuszczalności apelacji i zachowania terminu do jej wniesienia. Sprawdzając stronę formalną, do której należy także uiszczenie opłaty od apelacji nie powinno się wkraczać w niezaskarżalne orzeczenie sądu *meriti*, powołanego do rozpoznania wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2015 r.

IV CZ 91/14 (nie publ.) zwraca się uwagę na konieczność niedoprowadzania do wydawania orzeczeń sądowych w tej samej sprawie sprzecznych ze sobą, jeżeli to zwłaszcza działa na niekorzyść podmiotu, oczekującego od sądu zasługującej na to ochrony prawnej jego interesów procesowych. W rozpoznawanej sprawie mamy do czynienia z taką sytuacją.

Już to sprawa, że zażalenie powinno zostać uwzględnione i to pomimo że z zasady zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego jako wydane w drugiej instancji jest niedopuszczalne. Kontrolę zaskarżonego postanowienia należy przeprowadzić na podstawie art. 380 k.p.c., o czym jest mowa w uzasadnieniu zażalenia i co znajduje potwierdzenie w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2017 r. III CZ 12/17 (nie publ.). W rezultacie należy uchylić zaskarżone postanowienie, co oznaczać będzie bezprzedmiotowość wszystkich dalszych postanowień dotyczących zwolnienia z kosztów sądowych w niniejszej sprawie. Jednak wbrew stanowisku skarżącego wymaga to ponownego rozpoznania sprawy przez Sąd Okręgowy, a nie bezpośrednio przez Sąd Najwyższy, z tym że Sąd drugiej instancji rozważy tok postępowania związany ze zwolnieniem skarżącego od poniesienia kosztów sądowych.

Mając to na uwadze należało na podstawie art. 398¹ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzec jak w postanowieniu.

aj